

І.В. Лукач*

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ХОЛДИНГОВИХ КОМПАНІЙ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ДЕЯКИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Холдингові компанії у їх різновиді є поширеним видом організації корпоративного капіталу у світі. У цій статті ми намагаємось здійснити аналіз основних положень про правовий статус холдингових компаній США, Англії та Європи. Такий вибір обумовлений рядом чинників.

По-перше, у цих країнах законодавство про холдингові компанії є досить розвинутим, має свої традиції і багату практику. Деякий досвід законодавчого регулювання можна було би запозичити і для України, де законодавство про холдингові компанії знаходиться у стані розвитку. По-друге, статус холдингових компаній у цих країнах відрізняється і подекуди досить суттєво. При порівняльному аналізі таких різних систем можна віднайти для нашої правової системи найбільш прийнятні норми права, які би можна було імплементувати. Дослідження цього юридичного інституту в рамках правового простору лише однієї держави, на нашу думку, було б неповним.

У вітчизняній юридичній літературі окремі аспекти правового статусу холдингових компаній закордоном підіймалися, щоправда частіше опосередковано вигляді, в роботах В. Мамутова, О. Вінник, Е. Кібенко, С. Грудницької, О. Семерака, І. Бейдун, О. Валовик. У дослідженнях зазначених учених розглядалися окремі аспекти функціонування холдингових компаній. Проте окремого комплексного аналізу цієї проблеми в українській юридичній літературі поки не було. Деякі питання функціонування холдингових компаній у зарубіжних країнах були досліджені у нашій статті¹.

Метою цієї статті є з'ясування правового статусу інституту холдингових компаній у вказаних країнах і аналіз можливих шляхів запозичення і використання в Україні зарубіжного досвіду правового регулювання в цій сфері.

Правовий статус холдингових компаній за законодавством країн англосаксонської системи права. Виникнення інституту холдингових компаній у США пов'язане з прийняттям антитрестівського закону Шермана, який називався "Акт, що має на меті захист торгових і комерційних інтересів від незаконних обмежень та монополій", і можливості його обходу, оскільки дочірні підприємства і холдинг були формально самостійними особами, що не входили до єдиного об'єднання — тресту.

Інститут холдингів у США розвивався дуже бурхливо, і вже наприкінці 20-тих років ХХ ст. з 513 найбільш крупних американських компаній, акції яких котирувалися на Нью-Йоркській фондовій біржі, 487 характеризувалися наявністю холдингових зв'язків².

Американські юристи визначають поняття холдингових компаній (*holding company*) так: "Корпорація при володінні акціями іншої корпорації може мати такий процент акцій іншої корпорації, що дозволяє першій контролювати останні за часом операції останньої. У такому випадку перша компанія називається холдинговою, а інша — дочірньою, або тією, що управляється"³.

© Лукач І.В., 2006

* аспірант Київського національного університету імені Тараса Шевченка

¹ Лукач І. Холдингові компанії за законодавством України. Поняття, ознаки, нормативна база // Вісник господарського судочинства. — 2005. — № 1. — С. 245-252.

² Развитие корпоративных холдинговых форм управления в России (по материалам международной научно-практической конференции, проведенной Международной академией корпоративного управления) // Российский экономический журнал. — 2000. — № 2. — С. 37.

³ Hamilton Robert W. Corporations. 3-rd Edition. University of Texas School of Law. — West Publishing Co. St. Paul, Minn., 1992. — p. 658.

В США поділ асоційованих підприємств на види відбувається залежно від процентної участі в статутному капіталі холдингової компанії, яка визначається в кожному штаті в “Акті про бізнес корпорації штату” по-різному. Узагальнюючи, можна виділити такі види залежних від холдингової компанії підприємств у США: афілійована особа (*affiliate*) — будь-яка особа, що безпосередньо чи опосередковано через одного чи двох посередників контролюється обумовленою особою; асоційована особа (*associate*) — будь-яка особа, 10 % голосуючих акцій якої прямо чи непрямо контролюється чи тримається іншою особою; дочірня особа (*sudsiary*) — будь-яка особа, більшість голосуючих акцій якої прямо чи непрямо володіє інша особа (п. 1, 3, 16 ст. 912, ст. 2554 Акту про бізнес корпорації Нью-Йорку⁴, і, як правило, для цього необхідно володіти 50 % голосуючих акцій такої компанії⁵.

Голосуючий пакет акцій (*voting stock*) в законодавстві США є кількістю акцій, що у своїй сукупності можуть брати участь у виборах директорів (ст. 912. В. 17 Акту Нью-Йорку Про бізнес корпорації). Повністю залежною дочірньою компанією визнається компанія, 95 % голосуючих акцій якої прямо чи непрямо контролюється чи утримується іншою особою, яка визнається батьківською (*parent corporetion*), якщо це банк, то ця кількість дорівнює 75 % .

Потрібно наголосити, що в США поняття дочірньої компанії, як правило, пов'язано з володінням контрольним пакетом акцій, тоді, як, наприклад, у Німеччині чи Англії застосовуються й інші механізми при визначенні цього поняття⁶. Натомість, у США банківськими холдинговими групами визнається корпорація; якій належить 25 % голосуючих акцій одного чи більше банків, яка контролює у будь-який спосіб вибори більшості ради директорів банку чи попечителя банку; Рада керуючих Федеральної резервної системи США встановила (після повідомлення та надання можливості для слухання), що корпорація справляє контрольний вплив на менеджмент чи органи банку⁷.

Для того, щоб визначити фактичну залежність в українських банках останню функцію міг би виконувати Національний банк України, для чого його в законодавчому порядку слід наділити відповідними повноваженнями.

Цікавим і корисним надбанням англосаксонської системи права є інститут “піднімання корпоративної завіси” (*lifting the veil*) або як ще називають цю процедуру, — “свердлення корпоративної завіси” (*piercing the corporate veil*). Суть її заключається в тому, що дві самостійні юридичні особи знаходяться ніби “під завісою”⁸. В деяких випадках компанії, що входять у групу (тобто холдингова компанія та дочірні) мають визнаватися як одне, тобто відбувається процедура “піднімання завіси” і з'ясування справжньої сутності юридичної особи, але потрібно зауважити, що таке визнання може бути лише за рішенням суду⁹.

Визнання групи компаній одним суб'єктом господарських (комерційних) відносин зумовлює, наприклад, відповідальність холдингової компанії за боргами дочірньої. Однак, як американські, так і англійські суди не обрали шлях безумовного притягнення до відповідальності холдингів за боргами їх дочірніх компаній¹⁰. У цьому випадку в американській моделі

⁴ Corporations and business associations. Statues, Rules, Materials, and Forms. — Westbury, New York. The Foundation Press, Inc., 1994. — p. 390; Seward G.C., John Nauss W. Jr. Basic corporate practice. Second Edition. Pennsylvania, 1977. — 500 p.

⁵ Seward G.C., John Nauss W. Jr. Basic corporate practice. Second Edition. Pennsylvania, 1977. — p. 20.

⁶ Folk Ernest L., III. The Delaware General Corporation Law. A Commentary and Analysis. — Little, Brown, Boston, 1972. — p. 349.

⁷ Наводиться за: US Code. Sec.1841 (a) (2): <http://www4.law.cornell.edu/uscode/12/1841.html>.

⁸ Кибенко Е. К вопросу о признаках юридического лица: доктрина «поднятия корпоративного занавеса» в Великобритании // Підприємництво, господарство, право. — 2003. — № 6. — С. 4.

⁹ Abbott K., Pendelbury N. Business Law. — DP Publication LTD, Aldine Place, London, 1996. — p. 239-240.

¹⁰ Easterbrook F.H., Fischlel D.R. Limited Liability and the Corporation // Romano Roberta. Foundations of Corporate Law. — New York, Oxford, Oxford University Press, 1993. — p. 69.

застосовується індивідуальний підхід. “Підняття корпоративної завіси” є феноменом прецедентного права в США, оскільки, як правило, законами штатів передбачена абсолютність обмеженої відповідальності холдингових компаній¹¹.

З огляду на вищевикладене, ми не згодні з тим, що потрібно вилючити ч. 6 ст. 126 ГК¹². Як відомо, вітчизняний законодавець обрав шлях закріплення відповідальності холдингових компаній перед дочірніми підприємствами. Ч. 6 ст. 126 ГК передбачає, що якщо з вини холдингової компанії дочірнім підприємством було укладено (здійснено) не вигідні для нього угоди або операції, то холдингова компанія повинна компенсувати завдані дочірньому підприємству збитки. Однак в українському законодавстві відшкодування таких збитків проводиться лише дочірньому підприємству, над яким здійснюється прямий контроль (в силу переважної участі в статутному капіталі або органах управління товариства ч. 3 ст. 126 ГК). Однак, випадки непрямого контролю (коли, наприклад, у силу договору про підпорядкування встановлюється контроль над господарюючим суб'єктом і, фактично, підприємства перетворюються на холдингову компанію та дочірнє підприємство, відповідно) ст. 126 ГК не передбачає. Проблемність такої відповідальності вже підіймалася в українській юридичній літературі¹³.

Ми пропонуємо до ч. 3 ст. 126 ГК додати наступне: *“Відносини контролю-підпорядкування можуть бути встановлені в судовому порядку, якщо між асоційованими підприємствами фактично виникли відносини контролю-підпорядкування”*. Це дасть змогу в судовому порядку захистити інтереси підприємств, які, наприклад, у силу договору фактично перетворилися на дочірні. А до того часу питання про відшкодування збитків, обумовлених непрямым контролем, є скоріше риторичним, оскільки його вирішення законодавством фактично залишено за контролюючим суб'єктом¹⁴.

Сучасне англійське законодавство про групи компаній порівняно з початковим варіантом (який з'явився в “Акті про компанії” 1948 р.) істотно змінилося під впливом європейського законодавства (у бік розширення випадків визнання компанії дочірньою)¹⁵. Згідно зі змінами, які були внесені в “Акт про компанії” в 1985 р., 1989 р. з метою приведення англійського законодавства у відповідність до вимог Європейського Співтовариства, термін дочірня компанія тепер трактується як (ст. 144 “Акта про компанії” 1989 р.) дочірня компанія S іншої компанії H, яка є холдингом стосовно неї, якщо виконується хоча б одна з умов: а) компанія H утримує будь-яку більшість голосів в компанії S; б) компанія H здійснює контроль над процесом голосування на засіданні ради директорів компанії S; в) компанія H є одним зі членів компанії S та контролює самостійно чи спільно з іншими акціонерами чи членами у силу укладення з ними згоди, будь-яку більшість голосів компанії S; г) компанія S є дочірньою компанією іншої компанії, яка, в свою чергу, є дочірньою компанією іншої компанії H, яка і є холдинговою і має право визначати діяльність компанії S¹⁶.

На сьогоднішній день таке визначення холдингової компанії є одним із найбільш повних у законодавстві зарубіжних країн. На нашу думку, українському законодавцю варто було б

¹¹ Easterbrook F.H., Fischel D.R. The Economic Structure of Corporate Law. — Harvard University Press, 1993. — 54 p.
¹² Кібенко О. Європейське корпоративне право на етапі фундаментальної реформи: перспективи використання європейського законодавчого досвіду у правовому полі України. Серія: «Юридичний радник». — Х.: Страйд, 2005. — С. 422.

¹³ Хахуліна Ю. Афілійованість у господарських правовідносинах: виникнення та наслідки // Правничий часопис Донецького університету. — 2003. — № 2. — С. 30-31.

¹⁴ Винник О. Правовое положение хозяйственных организаций: пути усовершенствования законодательства // Підприємництво, господарство і право. — 1997. — № 1. — С. 11.

¹⁵ Федчук В. Определение участников холдинга в законодательстве Англии // Хозяйство и право. — 1998. — № 10. — С. 113.

¹⁶ Акт про компанії Великобританії 1985 р. // http://www.hmso.gov.uk/acts/acts1989/Ukpga_19890040_en_5.htm#mdiv144.

запозичити передбачений “Актом про компанії” 1985 р. останній випадок виникнення холдингових зв’язків. При створенні групи компаній нормальним явищем є контроль холдингової компанії над дочірньою, яка, у свою чергу, контролює інше дочірнє підприємство. Тому ми пропонуємо ввести такий випадок виникнення відносин контролю між підприємствами і в практику господарювання в Україні, для чого внести зміни до ч. 3 ст. 126 ГК.

Окрім того, в Додатку 10а “Акта про компанії” 1985 р. є положення пункту 4.2. щодо змісту “договору про контроль” (“control contract”), яке розуміється “контракт у письмовій формі, який, підтверджує наступні права: а) авторизований будь-яким способом статут чи договору дочірнього підприємства, відповідно до якого це право може бути здійснено, б) дозволено правом, за яким дочірнє підприємство зроблено утворено” (це не стосується тих випадків, коли є фактичний переважний вплив). За допомогою такого контракту, холдингова компанія може здійснювати вплив на управлінські і фінансові органи дочірнього товариства (п. 4.1 Додатку 10а). На нашу думку, такий приклад є ще одним свідченням необхідності включення до переліку випадків утворення дочірнього підприємства випадок, про який уже йшла мова в літературі¹⁷.

Англійському праву відомий і такий інститут, як 100-відсоткова дочірня компанія. Більш того, господарські відносини з такою компанією для холдингової мають деякі пріоритети. Наприклад, не вважається угодою з майном, що має велику ціну (і не потребує згоди членів холдингової компанії на її укладення), угода між холдинговою компанією та однією з її дочірніх компаній зі 100 %-вою участю або між дочірніми компаніями 100 % акцій яких належить одній і тій же холдинговій компанії (ст. 321 (2) “Акта про компанії” 1985 р). І це зрозуміло, оскільки в даній ситуації холдингова компанія має у власності корпоративні права на всю дочірню компанію, а відтак фактично така компанія перетворюється у щось на зразок філіалу, але зберігає статус юридичної особи. На нашу думку, такий досвід варто застосувати в майбутньому Законі України “Про акціонерні товариства”.

Згідно зі ст. 23 “Акта про компанії” 1985 р. дочірня компанія, як правило, не може бути членом холдингової компанії (тобто забороняється взаємна участь асоційованих підприємств). Серед інших питань “Акта про компанії” Англії є порядок видачі позик між холдинговою та дочірніми компаніями (ст. 330, 336 (а)) та порядок проведення фінансового та виробничого контролю холдингової компанії над дочірньою.

Щодо проблеми відповідальності холдингової компанії за борги дочірніх підприємств, то англійське законодавство і доктрина виходить із того, що кожна компанія є відокремленою юридичною особою; її акціонери несуть обмежену відповідальність, незалежно від того, який процент акцій їм належить; кредитори цієї компанії мають право подавати позови лише проти цієї компанії, а директори компанії мають діяти лише в інтересах цієї компанії¹⁸.

Проблеми законодавчого регулювання діяльності холдингових компаній в Європейському Союзі. В країнах Європи, наприклад, 70 % підприємств входять до різних груп компаній¹⁹. Правова система ЄС поділяється на дві складові: національне законодавство країн-учасниць ЄС і загальноєвропейське законодавство. Рівень розвитку національного законодавства про групи компаній чи про холдингові компанії різний. Наприклад, у Німеччині концерна право ґрунтовно розроблене, тут відображені і власні історичні традиції, і ґрунтовна наукова розробка проблеми²⁰. В інших європейських країнах право про групи компаній не набуло

¹⁷ Кібенко О. Цит. праця. — С. 422; Вітнік О.М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: Монографія. — К.: Атіка, 2003. — С. 254.

¹⁸ Modern Company Law for a Competitive Economy: Completing the Structure. A consultation document from the Company Law Review Steering Group. November 2000. London. — 178 p. // Наводиться за <http://createpdf.adobe.com/?v=w-4-0-6-1.0.0-ENU>.

¹⁹ Зенин І.А. Гражданское и торговое право капиталистических стран. — М., 1992. — С. 62.

²⁰ Напр., див.: Scholz, Franz. Kommentar zum GmbH-Gezetz: mit Nebengesetzen und den Anhängen Konzernrecht sowie Umwandlung und Verschmelzung. — Köln. 1993. — S. 1749-1771.

такого розвитку (у всякому разі порівняно з німецьким)²¹ з ряду причин, у тому числі через відносно низький рівень концентрації капіталу.

З 70-х і аж до початку 90 років минулого століття велися тривалі дискусії щодо прийняття Дев'ятої директиви ЄС про групи компаній, яка мала за основу німецьку модель. Головні ідеї цього нормативного акта полягали в наступному: через вжиття певних формальних дій, можна було б управляти групою як єдиним цілим; захищалася меншість у групі; група як єдине ціле має бути відповідальна за борги всіх компаній, що входять до її складу²². Право деяких європейських країн, наприклад, Англії, не може сприйняти такий status quo, а тому європейське право про компанії поки знаходиться в стані становлення. Варто зауважити, що захист інтересів меншості не вигідний для європейських гігантів, а тому вони не поспішають із лобюванням відповідної директиви.

Коротко розглянемо деякі нормативні акти ЄС, які стосуються групи компаній. Основним спеціалізованим актом ЄС про групи компаній є 7-ма директива "Про консолідовану звітність" № 83/349 від 13 червня 1983 року²³, в якій встановлюються особливості ведення бухгалтерської звітності та оформлення компаній, що входять до так званих груп компаній у порівнянні з правилами, що встановлені 4 директивою ЄС від 25 липня 1978 року № 78/660 "Про річну звітність, яка регулює питання бухгалтерської звітності для всіх інших компаній". Важливим є визначення терміна група компаній. Група компаній розуміється як ситуація, коли одна компанія (материнське товариство) має більшість голосуючих акцій в установчому капіталі іншої компанії (дочірнього товариства) або має право призначати чи припиняти повноваження більшості членів органів дочірнього товариства, або має можливість здійснювати переважний вплив на діяльність дочірнього товариства в результаті положень контракту чи установчих документів. Головною відмінною рисою 7 директиви "Про консолідовану звітність" є те, що в бухгалтерській консолідованій звітності не дублюються активи і пасиви, що припадають на господарські операції, які відбуваються в межах групи компаній. Це досягається за рахунок того, що в консолідованій звітності відображаються винятково операції з 3 особами.

Серед перспектив регулювання статусу груп компаній в ЄС можна виділити: 1) створення механізмів, які б забезпечували максимальне розкриття фінансової та нефінансової інформації про діяльність групи; 2) розробка спеціальної Директиви з питань менеджменту компаній, які входять до складу групи; 3) обмеження можливості компаній, які пройшли лістинг, брати участь у пірамідах²⁴.

Різноманітні види об'єднання капіталів підприємства є досить поширеними в Німеччині. Хоч поняття "холдингової компанії" не вживається в законодавстві Німеччини, однак "конструкція пов'язаних підприємств" є близьким за змістом. В німецькій юридичній літературі підприємницькі групи — це види об'єднань, у яких одні суб'єкти є залежними від іншого і можуть впливати на діяльність такого суб'єкта, а внаслідок певного юридичного факту²⁵. Це такі "монстри бізнесу", як "Фольксваген група", "Мерседес Бенц", "Сіменс". У Німеччині такі підприємницькі об'єднання називаються пов'язаними підприємствами (особами), чільне місце серед яких займають концерни (Konzern).

²¹ Hartkamp Arthur, Martijn Hesselink, Ewoud Hondius. Towards European Civil Code. 2-nd revised and expanded edition. — 1998, Kluwer Law International, The Hague/London/Boston. — p. 597.

²² Modern Company Law for a Competitive Economy: Completing the Structure. A consultation document from the Company Law Review Steering Group. November 2000. London. — p. 179-180 // Наводиться за: <http://createpdf.adobe.com/?v=w-4-0-6-1.0.0-ENU>.

²³ Seventh Council Directive 83/349/EEC of 13 June 1983 based on the Article 54 (3) (g) of the Treaty on consolidated accounts. // Official Journal. — L 193, 18/07/1983. — p. 0001-0017.

²⁴ Кибенко Е. Правовое регулирование деятельности групп компаний в праве ЕС // http://www.eclg.gov.ua/new/html/ukr/6/article_kibenko.html.

²⁵ Justus Meyer. Wirtschafts-privatrecht. Eine Einföhrung. Vierte, aktualisierte Auflage. — Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2002. — С. 185.

Згідно з ст. 15 “Акціонерного закону Німеччини”, пов’язані підприємства — самостійні в правовому відношенні підприємства, що знаходяться в управлінні власників більшість частки долі участі, а також підприємствами, що беруть участь із більшістю голосів, а також залежними та головними підприємствами, що входять до концерну або сторонами в підприємницькому договорі. Ст. 18 згаданого Закону концерном визначає єдиний зв’язок одного головуючого підприємства над іншим чи кількома підпорядкованими підприємствами, який встановлюється або внаслідок укладання договору про підкорення (Beherrschungsvertrag, ст. 291), або без його укладання (ч. 2 ст. 18).

Головуюче підприємство є концерном-матір’ю (Konzernmutter) або його ще називають просто материнським підприємством (Muttersgesellschaft), а підпорядковане — дочірнім товариством (Tochtergesellschaft). З юридичним статусом груп у німецькій науковій літературі пов’язана така правова категорія, як “конфлікт концерну”²⁶. Оскільки через появу між підприємствами концерних зв’язків, дочірні підприємства не повністю є автономними і не можуть усі свої інтереси задовольнити, бо вони мають підкорятися загальному інтересу концерну. При цьому участь у діяльності дочірнього підприємства повністю вирішується материнським підприємством, але в рамках підприємницького договору.

Існує два види концерну. Першим видом є договірний концерн (Unternehmensvertrag), в якому дочірнє товариство передає материнському товариству частину свого прибутку для управління, в свою чергу, від материнського товариства йому надаються певні привілеї (наприклад рекламні, маркетингові або знижки) чи проценти від прибутку. В такому концерні відбувається обмін взаємними привілеями, що робить таку конструкцію привабливою як для дочірнього, так і материнського підприємства. У певні строки має бути надана інформація акціонерам дочірнього товариства, що їх товариство підписало такий договір, який можна укласти лише у випадку, коли за нього проголосувало 2/3 від більшості голосів акціонерів (ст. 293).

Другим видом є фактичний концерн (faktisch Konzern) створюється не на підставі договору, а через належність переважного пакета акцій дочірнього товариства материнському товариству. В такому концерні не потрібно укладати договір, оскільки відносини контролю-підпорядкування між підприємствами складаються на основі фактичних обставин.

У Німеччині, договір про створення концерну складається зі: балансу концерну, розрахунки доходу і збитків і фактично сам договір про створення концерну, які разом створюють собою єдність ч. 1 ст. 290 Німецького торговельного уложення, на яких заснована фінансова і господарська діяльність учасників концерну. На нашу думку, вище перелічені документи можна було би застосовувати у формі локальних нормативних актів для організації господарської діяльності групи холдингових компаній.

Потрібно зауважити, що на відміну від англосаксонської системи права, де відповідальність холдингових компаній за боргами дочірніх підприємств законодавчо не визначена, в Німеччині передбачені випадки, коли така відповідальність можлива. Борги дочірнього підприємства відшкодовуються на основі вимог закону материнським підприємством. Материнським товариством дочірньому мають бути щорічно відшкодовані збитки, спричинені з вини материнського підприємства в договірному концерні (ст. 302 Акціонерного закону Німеччини), а збитки у фактичному концерні відшкодовуються лише у випадку інтенсивного втручання материнського товариства у справи дочірнього (ст. 311), і у такому випадку повністю застосовується принцип договірної концерну і ст. 302 Акціонерного закону Німеччини. Як видно, український законодавець застосував подібні випадки відповідальності холдингової компанії в ч. 6 ст. 126 ГК.

²⁶ Justus Meyer. Цит. праця. — С. 186.

Таким чином, статус холдингових компаній у зарубіжних країнах регулюється по-різному, і окремі положення цього законодавства було б доцільно застосовувати в Україні, беручи до уваги національну специфіку. Одним із таких запозичень є доповнення ряду критеріїв визнання суб'єкта господарювання холдинговою компанією (про деякі з них вже йшлося у юридичній літературі, про що ми писали вище). Наприклад, як для англосаксонської, так і для європейської систем права характерним критерієм при визначенні поняття “холдингова компанія” є не тільки контроль над статутним фондом чи органами дочірнього підприємства, але й інші випадки (підписання договору про створення концерну; якщо одна компанія є дочірньою компанією іншої компанії, яка, в свою чергу, є дочірньою компанією другої компанії, яка і є холдинговою і має право визначати діяльність першої компанії і т.п.).

Певний інтерес для практики правозастосування в Україні складають договори про створення концернів, які застосовуються в Німеччині. Разом з тим українському законодавцю варто було б звернути увагу на напрямки реформування європейського законодавства груп компаній. Подальше вивчення досвіду зарубіжних країн необхідно для реформування національного законодавства про холдингові компанії, зокрема, при роботі над Проектами Законів України “Про холдингові компанії” та “Про акціонерні товариства”.

*Стаття рекомендована до друку кафедрою господарського права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 2 від 11 жовтня 2005 року)*

